

Список використаних джерел:

1. Виноградова Н.А., Николаева Н.С. Малая история искусства. Искусство стран Дальнего Востока // Н.А. Виноградова, Н.С. Николаева. М.: Искусство, 1979. – 376 с.
2. Глухарева О.Н., Денике Б.П. Краткая история искусства Китая // О.Н. Глухарева, Б.П. Денике. М.: Искусство, 1948. – 211 с.
3. Глухарева О.Н. Изобразительное искусство Китая // О.Н. Глухарева. М.: Изобразительное искусство, 1956. – 148 с.
4. Карапетьянц А.М., Изобразительное искусство и письмо в архаических культурах. (Китай до сер. 1-го тыс. до н.э.) // Ранние формы искусства, М., 1972. – 291 с.
5. Кравцова М.Е. Мировая художественная культура. История искусства Китая: Учебное пособие // М.Е. Кравцова. – СПб.: Изд. «Лань», 2004. – 428 с.
6. Крюков М.В., Переломов Л.С., Софронов М.В., Чебоксаров Н.Н. Древние китайцы в эпоху централизованных империй. М., 1983. – 457 с.
7. Купер Р., Купер Дж. Шедевры искусства Китая // Р. Купер, Дж. Купер. – Минск: изд-во «Белфакс», 1997. – 451 с.
8. Ткаченко Г.А. Культура Китая // Г.А. Ткаченко. – М: Муравей, 1999. – 374 с.
9. Глухарева О.Н. Искусство великого китайского народа // О.Н. Глухарева. М.: Искусство, 1958. – 117 с.
10. Кречетова М.Н. Культура и искусство Китая. – Л., 1960. – 257 с.

Бова І.С.

*завідуюча науково-дослідним сектором,
Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»*

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ЕТНОЛАНДШАФТУ СКАНСЕНУ У ПЕРЕЯСЛАВІ-ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Своєю матеріальною діяльністю, виробничою культурою українці в процесі історичного розвитку впливали на природний ландшафт, змінювали і формували його таким, що найбільше відповідав вимогам українського поселення та мав певні характерні особливості. Процеси глобалізації нині активно впливають на українське суспільство, тому одне з найважливіших завдань з охорони культурної спадщини – збереження самотності культурного етноландшафту українського села.

Вирішення таких завдань здійснюється шляхом музеєфікації українського села. Найбільш вдалою та оптимальною формою показу таких експозицій є створення музеїв під відкритим небом, так званих скансенів.

Питаннями дослідження музеєфікації українських поселень та вивчення питання створення скансенів в Україні займалися Я. Байрак, О. Бойко, В. Вечерський, С. Виговський, З. Гудченко [2], А. Данилюк [3], С. Довгань, Г. Козій, Л. Прибега, Р. Свирида [4], М. Сікорський, Г. Скрипник, В. Слободян, В. Шмельов [8].

Зміни, що відбуваються у формуванні культурних етноландшафтів музеєфікованих сіл, потребують подальшого вивчення. Зокрема, це стосується і Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпряни для оптимального вирішення проблеми функціонування його культурного етноландшафту.

Формування скансенів спрямоване на відтворення історично правдивої експозиції натуралістичної копії поселення певного історичного періоду. Воно супроводжується відтворенням етноландшафту відповідного регіону. Антропогенно змінений ландшафт зберігає природний характер, підпорядковується природним закономірностям. Його «антропогенний вміст» характеризується використанням культурних рослин, змінених якостей ґрунту, режиму підземних та поверхневих вод,

наявністю геотехнічних систем та інженерних споруд. Водночас такий ландшафт має відповідати ще й рекреаційним вимогам, як місцю масового відвідування. Тому, з метою збереження колориту українського села, його традиційного образу, унікального архітектурного середовища при реконструкції у межах скансену, слід звертатися до набутого історичного досвіду та традицій, творчо використовувати удосконалення в архітектурно-планувальній організації культурного етноландшафту.

Досвід будівництва скансенів в Україні на сьогодні досить значний. Початками можна вважати перші етнографічні виставки на зламі XIX – XX ст. ст. Вже тоді виникали ідеї створення музеїв просто неба: академіка Миколи Біляшівського у Києві, Дмитра Яворницький на Катеринославщині, історика Раймунда Кайдля в Чернівцях, професора Іларіона Свенціцького у Львові [3].

Музейне будівництво скансенів в Україні бере початок в 60-х роках XX ст. На перших етапах така діяльність в Україні було дещо стихійною, бо були відсутні як організаційний науково-методичний центр створення подібних експозицій, так і єдина думка по принциповим питанням їх організації та проведення польових архітектурно-етнографічних експедицій [7].

На даний час в Україні існує п'ятнадцять великих скансенів. Найбільші з них були створені у 70–80-х рр.:

1) всеукраїнський: Музей народної архітектури та побуту України (м. Київ);

2) регіональні:

– Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (м. Переяслав-Хмельницький);

– Музей народної архітектури та побуту ім. К. Шептицького («Шевченківський гай», м. Львів),

– Чернівецький обласний державний музей народної архітектури та побуту;

– Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород),

– Музей народної архітектури та побуту Прикарпаття у (с. Кринос, Івано-Франківська обл.).

В Україні також багато локальних музеїв, а ще створені та створюються архітектурні комплекси скансенівського типу, які не є музейними установами [5, с. 130].

Першим в Україні став Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини у м. Переяславі-Хмельницький на Київщині. Ідея та концепція створення цього регіонального скансена належала краєзнавцю Єфрему Федотовичу Іщенку, ветерану Другої світової війни. Власне ідею втілював у життя Михайло Іванович Сікорський – Герой України, лауреат багатьох премій. Будівництво започатковане весною 1964 р. [6].

Вибір місця розташування скансену цілком індивідуальна справа. Тому у ході ландшафтного модифікування для скансену у Переяславі-Хмельницькому обрали територію під будівництво музею з максимально наближеними до характеристик природного, який має споріднені з особливостями географічних зони.

У Переяславі-Хмельницькому комплекс Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини розміщений на околиці міста, на плато урочища Гора. Це – піднесене плато дніпровсько-трубіжської лівобережної другої тераси, опоясане на півночі річкою Попівкою з рядом неповторних природних озер і незайманого луку.

Рельєф обраної території відповідає ландшафту українського села к. XIX – поч. XX ст. центральної України. Тут здавна селилися люди, бо поблизу була вода, а під ногами – родючий ґрунт. Обрана територія, як і в цілому переяславська земля, особлива ще й тим, що тут стикаються три природні зони України – полісся, лісостеп і степ.

Відповідно до практики будівництва скансенів, у Музеї народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини витримано чіткі вимоги у проектуванні ландшафту усїєї території та мікрокраєвидів окремих елементів експозицій музею, внаслідок цього архітектурно-планувальна організація культурного етноландшафту скансену забезпечує найкращі умови для демонстрації і збереження зразків народного будівництва. Що також дало можливість в зримих образах народної архітектури з відповідним оформленням екстер'єрів та інтер'єрів відтворити життя, побут і творчість українців Середньої Наддніпрянщини від найдавніших часів до сьогодення, сформувати у відвідувачів загальне уявлення про історію цієї місцевості. Експозиція забудови села повністю відповідає характеристикам та історично сформованим особливостям забудови сільських поселень Середньої Наддніпрянщини.

Природний ландшафт використано вдало. Відтворено народні традиції у системі зелених насаджень, в основу яких лягли традиції наповнення рослинністю сільських садиб та дворич, а також створено окремі музейні ділянки: паркові та лісопаркові території. Ключову позитивну роль в цьому зіграло те, що формування етноландшафту музейного комплексу відбувалося на вільній від забудови і рослинності ділянці. Це дало можливість у повній мірі з найменшими капіталовкладеннями використати потенціал природного середовища [1].

Своєрідний колорит образу цього музею відображається у гармонії експозиції з довколишнім природним середовищем, у співвідношенні відкритих та закритих просторів, плануванні вулично-стежкової мережі, характері та інтенсивності забудови секторів і зон.

Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини має значну роль у збереженні та популяризації історико-культурної спадщини та служить місцем відпочинку місцевому населенню та туристам. Проте, на нашу думку є ряд проблем, які вимагають постійного контролю.

По-перше, важливо в процесі організації рекреаційного призначення території Музею народної архітектури та побуту зберегти властивості етноландшафту українського села у руслі наукового і пам'ятко-охоронного призначення.

По-друге, належне підтримання ландшафтних особливостей території скансену є досить складним. Необхідною умовою нормованого розвитку, збереження і збагачення культурного етноландшафту є постійний, систематичний догляд, територіальна і функціональна організація регульованого природокористування, адаптація до структури і динаміки навколишнього середовища.

Це сприятиме розвитку Музею народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини, збереженню унікальних пам'яток народного зодчества та збільшить рекреаційний потенціал території сформованого культурного етноландшафту скансена.

Список використаних джерел:

1. Відтворення культурного етноландшафту села Середньої Наддніпрянщини у Музеї народної архітектури та побуту НІЕЗ «Переяслав» [Текст] / І. С. Бова // Переяславський літопис: зб. наук. статей. Вип. 8. / [ред. колегія: Коцур В.П. та ін.]. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – С. 191–199 (214 с.: іл.).
2. Гудченко З. С. Музеї народної архітектури України. – К.: Будівельник, 1981. – 120 с.: іл.
3. Данилюк А. Українські скансени. Історія виникнення, експозиції, проблеми розвитку. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/danyljuk.htm
4. Зубченко С. Популяризації культурної спадщини українського народу в етнографічних музеях України: історіографія проблеми. [Електронний ресурс] Режим доступу <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/11839/1/Zubchenko.pdf>
5. Каднічанський Д. Використання історико-культурної спадщини у туризмі на прикладі скансенів / Дмитро Каднічанський // Краєзнавство. – 2012. – №. 1. – С. 128–137.

6. Козій Г. І. Першому в Україні музею просто неба – 45 / Г. І. Козій // Краєзнавство. – 2009. – № 1–2. – С. 128–134.

7. Скансени України як перспективні об'єкти музейного туризму та осередки збереження етнобуття в умовах глобалізації (Оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованих документів 2011–2013 рр.) // [Електронний ресурс]. Режим доступу [http://www.nplu.org/storage/files/ Infocentr/ Tematch_ogliadi/2013/muzei_prostoneba. Pdf](http://www.nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2013/muzei_prostoneba.Pdf)

8. Шмелев В. Г. Музеи под открытым небом. / Очерки истории возникновения и развития. / – К.: Наукова думка, 1983. – 117 с.: іл.

Бутенко В.П.

аспірантка,

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

УКРАЇНСЬКА СУБОТНЯ ШКОЛА У ВІДНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Заселення українців в Австрії почало відбуватися з 1989 року і сьогодні там проживає близько 12 тисяч громадян українського походження. Австрійські українці представлені практично у всіх прошарках суспільства. Вони активно пропагують українську культуру, зацікавлені у створенні україномовної освіти на території Австрії. Прикладом цього слугує створення у Відні української школи [1].

Українська суботня школа у Відні функціонує з 2010 року. Це єдина українська школа, яка щороку відчиняє двері для маленьких українців. Заняття проводяться щосуботи для дітей віком 6–16 років з одинадцятирічною програмою навчання. Школа акредитована Міністерством освіти України й знаходиться під опікою громадянської організації «Український культурно-освітній Центр імені Івана Франка» [2].

Статут організації передбачає освітньо-виховну роботу, підтримку та розвиток української культури, створення українського інформаційного простору на території Австрії, охорону матеріальних пам'яток української культури, забезпечує тісні контакти з Україною у політичній, культурній, економічній, науковій, гуманітарній та релігійній сферах.

Українська суботня школа – це не тільки освітній осередок, а також місце згуртування українців, які цінують національну самобутність та виховують дітей у патріотичному дусі.

Учні школи мають вибір у навчанні, який передбачає вивчення загальноосвітніх або лише українознавчих предметів.

Варто зазначити, що уроки проходять у цікавій формі, зберігаючи при цьому якість навчання. Це вдається зробити завдяки молодим, дипломованим, креативним викладачам, які працюють у школі.

Для учнів проводяться різноманітні культурно-розвиваючі програми – екскурсії до Віденської Державної Опери, вистави, свята, майстер-класи та фестивалі народної творчості, а також зустрічі з цікавими людьми.

Окрім навчання за шкільною програмою, у школі діє підготовча група «Пташенята», для дітей віком від 5 років, а також функціонують наступні гуртки: театральний, танцювальний та образотворчий. Додатково проводяться уроки з писанкарства, населяння бісеру, плетіння скляного намиста та ляльки-мотанки, що достатньо відображає українську культуру. Важлива увага приділяється й урокам релігії та християнської етики. Для дорослих пропонуються курси з вивчення німецької мови та заняття з бальних танців [3].